

Πρόεδρος (Σαββίδης): Ευχαριστούμε το συνάδελφο Γιαννακόπουλο. Στη συνέχεια θα ακουστεί η εισήγηση της Μόνιμης Επιτροπής Θεμάτων Ενέργειας του ΤΕΕ.

Θέλω να σας ενημερώσω ότι στο ΤΕΕ, από το νομικό του πλαίσιο, υπάρχουν και λειτουργούν Μόνιμες Επιτροπές για ενόητες θεμάτων, οι οποίες είναι εισηγητικές προς τη Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ.

Η Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Ενέργειας, λοιπόν, ανέλαβε να κάνει μια τέτοια εισήγηση. Η Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ, μετά το τέλος αυτής της διημερίδας, αφού πάρει όλα τα στοιχεία που θ' ακουστούν εδώ, θα καταλήξει στην τελική της θέση για το ζήτημα αυτό.

Εκ μέρους της Μόνιμης Επιτροπής Θεμάτων Ενέργειας θα μιλήσει ο συνάδελφος Γιάννης Γεροσίδερης, που είναι και μέλος της.

Θέμα: Εκτροπή του Αχελώου. Εκτίμηση σημερινής κατάστασης και προοπτικές

Εισηγητής: Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Ενέργειας ΤΕΕ

Παρουσιαστής: Ι. Γεροσίδερης, ΜΗ, μέλος της ΜΕΘ. Ενέργειας.

Η εκτροπή του Αχελώου είναι ένα έργο πολυσύνθετο και μακροπρόθεσμο τεράστιας οικονομικής σημασίας, που άπτεται θεμάτων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών. Περιλαμβάνει έργα άρδευσης, ενεργειακής αξιοποίησης, αντιπλημμυρικής προστασίας, έργα ανάπτυξης της περιφέρειας. Το συνολικό πλέγμα των έργων αυτών μπορεί να αποτελέσει τη βάση μιας επιταχυνόμενης αναπτυξιακής διαδικασίας του συνόλου της χώρας σε άξονες γεωργικούς, κτηνοτροφικούς, βιομηχανικούς, ενεργειακούς, εμπορικούς, περιβαλλοντικούς κ.λπ.

Είναι φανερό, ότι λόγω της σημασίας του, αλλά και της συζήτησης που έγινε κατά καιρούς και γίνεται επίσης τώρα γύρω απ' αυτό, το έργο της εκτροπής έχει γίνει πασίγνωστο στον ελληνικό λαό. Όταν όμως λέμε πασίγνωστο, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι ουσιαστικά μόνο κατ' όνομα είναι γνωστό, διότι ελάχιστα πράγματα είναι ξεκαθαρισμένα για τη σημασία του, το μέγεθός του, τις τεχνικοοικονομικές του διαστάσεις, τις επιπτώσεις του

στην ανάπτυξη της Θεσσαλίας και ολόκληρης της Ελλάδας, τα χωροταξικά και περιβαλλοντικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, τις κοινωνικές επιπτώσεις που θα δημιουργηθούν και γενικά τι οφέλη αναμένονται από το έργο, ποιες οι δυσκολίες και δαπάνες γι αυτό, ποιος ο τρόπος χρηματοδότησής του, ποιος ο φορέας υλοποίησής του, ποιο το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του.

Ετσι μέσα σ' αυτή την πολυπλοκότητα αλλά και τη μέχρι σήμερα ασάφεια, το έργο της εκτροπής του Αχελώου δίνει τη δυνατότητα να ακούγονται διάφορες απόψεις, τόσο για τη σκοπιμότητά του, όσο και για τον τρόπο υλοποίησής του, πολλές φορές μάλιστα εντελώς διαφορετικές, χωρίς σε βάθος μελέτη και τεκμηρίωση.

Το ΤΕΕ σε συνεργασία με το Σύλλογο Μηχανικών της ΔΕΗ αποφάσισε τη διοργάνωση αυτής της διημερίδας με στόχο όλες αυτές οι απόψεις να παρουσιαστούν κατά το δυνατόν πιο τεκμηριωμένα, ώστε και από τεχνική άποψη

πλέον να προσεγγισθεί το θέμα σε μεγαλύτερο βάθος, πέρα από μικροπολιτικές σκοπιμότητες, ώστε να βγουν κάποια συμπεράσματα για όλα τα παραπάνω θέματα.

Με την εισήγησή μας αυτή δε θα προκατάλαβουμε τα συμπεράσματα που πρέπει να βγουν μετά την ολοκλήρωση της διημερίδας. Θα δώσουμε όμως τους δικούς μας προβληματισμούς και τοποθετήσεις πάνω στις διάφορες πλευρές της εκτροπής ελπίζοντας να συμβάλουμε στην καλύτερη διευρεύνηση του θέματος.

1. Ποιο είναι το έργο

Είναι χρήσιμο να αναφέρουμε τα έργα που πρέπει να γίνουν για την εκτροπή του Αχελώου και να τα χωρίσουμε σε έργα που η ΔΕΗ θα κάνει οπωσδήποτε, έστω κι αν δεν πραγματοποιηθεί η εκτροπή και σ' αυτά που απαιτούνται είτε από τη ΔΕΗ, είτε από άλλους φορείς για να υλοποιηθεί η εκτροπή.

Στα έργα που αφορούν έτσι ή αλλιώς τη ΔΕΗ ανήκουν:

- α) Το Υδροηλεκτρικό Έργο της Συκιάς.
- β) Το Υδροηλεκτρικό Έργο της Μεσοχώρας, που η χρησιμότητά του στην εκτροπή οφείλεται στο ότι αυξάνει την ποσότητα των νερών που μπορούν να εκτραπούν προς Θεσσαλία κατά την αρδευτική περίοδο.

Στα έργα κύριας εκτροπής ανήκουν:

- α) Η σήραγγα εκτροπής του Αχελώου στη Θεσσαλία.
- β) Ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός Πευκοφύτου.
- γ) Το φράγμα Μουζακίου.
- δ) Το φράγμα Πύλης.
- ε) Η συνδετήρια σήραγγα των ταμιευτήρων Πύλης-Μουζακίου.
- στ) Η σήραγγα προσαγωγής Μουζάκι-Μαυρομάτι.
- ζ) Ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός Μουζακίου.
- η) Το αναρρυθμιστικό έργο Μαυρομάτι και ο αντίστοιχος υδροηλεκτρικός σταθμός και
- θ) Πλήθος από βοηθητικά έργα, όπως εργοταξιακοί οδοί, μόνιμοι οδοί προσπέλασης κ.λπ.

Όλα τα παραπάνω έργα αποτελούν τα λεγόμενα έργα κεφαλής και φέρνουν το νερό στη Θεσσαλία.

Όμως, μόνο μ' αυτά, καμιά γεωργική εκμετάλλευση του νερού δεν μπορεί να γίνει. Για να ολοκληρωθεί το έργο χρειάζονται και τα εγγειοβελτιωτικά έργα της θεσσαλικής πεδιάδας.

Τα εγγειοβελτιωτικά έργα της θεσσαλικής πεδιάδας περιλαμβάνουν:

- α) Έργα συλλογής αποθήκευσης και διάθεσης του νερού τοπικών λεκανών απορροής στα όρια της θεσσαλικής πεδιάδας.
- β) Έργα υδροληψίας και μεταφοράς του νερού από το βασικό ταμιευτήρα αναρρύθμισης Μαυρομάτι, στις προς αξιοποίηση κύριες περιοχές.
- γ) Έργα μεταφοράς από κατάλληλες εξόδους της συνδετήριας σήραγγας των ταμιευτήρων Πύλης και Μουζακίου, ή του ταμιευτήρα Πύλης ή του αναρρυθμιστικού ταμιευτήρα Μαυρομάτι σε μεμονωμένες περιοχές του νομού Τρικάλων.
- δ) Έργα μεταφοράς νερού από τους τοπικούς θεσσαλικούς ταμιευτήρες στις αντίστοιχες προς αξιοποίηση περιοχές.
- ε) Συμπληρωματικά έργα αντιπλημμυρικής προστασίας

των προς αξιοποίηση περιοχών.

στ) Αποστραγγιστικό και αποχευτικό δίκτυο των προς αξιοποίηση περιοχών.

ζ) Αρδευτικά δίκτυα στις προς αξιοποίηση περιοχές.

η) Αγροτικό οδικό δίκτυο στις προς αξιοποίηση περιοχές.

θ) Ο απαραίτητος ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός για τα αντλιοστάσια και λοιπές εγκαταστάσεις και για τη λειτουργία του όλου συστήματος των δικτύων.

Για να συμπληρωθεί η εικόνα του συνολικού έργου και του μεγέθους του, πρέπει να αναφερθεί ότι το συνολικό κόστος σήμερα φτάνει ή και ξεπερνάει τα 300 δις δραχ, από τα οποία ποσό λιγότερο από το μισό εκτιμάται ότι αφορά τα έργα κεφαλής και το υπόλοιπο τα εγγειοβελτιωτικά έργα.

Από την απαρίθμηση των έργων που απαιτούνται και από το ύψος της δαπάνης κατασκευής προκύπτει ο χαρακτηρισμός του έργου σαν το μεγαλύτερο έργο που έγινε στη χώρα μας και από τα πλέον πολύπλοκα, αφού συμπεριλαμβάνονται πολλά και διαφόρων τύπων έργα που πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους.

Προβλήματα περιβάλλοντος

Η Επιτροπή Θεμάτων Ενέργειας του ΤΕΕ θεωρεί ότι η Ε.Α. δεν πρόκειται να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ θα παρουσιαστούν και θετικές επιπτώσεις.

Στις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις συγκαταλέγονται κύρια η ενδεχόμενη μεταβολή των κλιματολογικών συνθηκών στη Θεσσαλία λόγω της αλλαγής του υδατικού ισοζυγίου του θεσσαλικού χώρου (και οι επιδράσεις στη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής), καθώς και η επίδραση που πιθανόν θα υπάρξει από τη μείωση κατά το 1/3 των νερών που χύνονται στις εκβολές του Αχελώου σ' όλο το μήκος του προς το Ιόνιο. Ένα στοιχείο το οποίο πρέπει να αναμένεται είναι η διαφοροποίηση του υπόγειου υδρολογικού ορίζοντα, αφού πάνω από 1 δις εκατομ. κυβικά μέτρα νερού/έτος θα χύνονται στο θεσσαλικό κάμπο. Περαιτέρω επιδράσεις εξ αυτού επί του παρόντος δεν θα μπορούσαν να προβλεφθούν.

Αντίθετα θετικές επιδράσεις πρέπει να αναμένονται από την αύξηση των παροχών, που θα διέρχονται από τον Πηνειό και επομένως τη μείωση της συγκέντρωσης των ρύπων σ' αυτόν, όπως τώρα παρατηρείται, καθώς και από τη μερική αποκατάσταση του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα της Θεσσαλίας, που με τις αντλήσεις έχει σημαντικά υποβιβαστεί.

Πάντως, πρέπει να πραγματοποιηθεί ολοκληρωμένη περιβαλλοντική μελέτη, από την οποία θα προκύψουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε να υπάρξει η μεγιστοποίηση των θετικών και ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιδράσεων στο περιβάλλον, που θα δημιουργηθούν από την Ε.Α.

2. Ιστορικό παρεμβάσεων ΤΕΕ τα τελευταία χρόνια

Το ΤΕΕ έχει από παλιά ασχοληθεί με την εκτροπή του Αχελώου, όπως και με όλα τα μεγάλα έργα που αφορούν την ανάπτυξη της χώρας μας. Έχουμε διατυπώσει τη θέση, ότι η εκτροπή θα είναι εξαιρετικά ωφέλιμη όχι μόνο στην ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής της Θεσσαλίας, αλλά και στην ανάπτυξη γενικότερα των πλουτοπα-

ραγωγικών πηγών της χώρας, αφού μπορεί να μετατρέψει περίπου 3,5 εκατ. στρέμ. σε ποτιστικά (μαζί με τα τοπικά νερά της Θεσσαλίας).

Θεωρούμε αρκετά χρήσιμο να σας εκθέσουμε σε γενικές γραμμές τις απόψεις που έχει εκφράσει το ΤΕΕ τα τελευταία χρόνια:

Στις 23 Μάρτη 1984 έγινε ημερίδα στο ΤΕΕ. Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν τα πορίσματα μελέτης Ομάδας Εργασίας ειδικών, με το θέμα «Το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας και η εκτροπή του Αχελώου».

Μεταξύ των άλλων επισημάνθηκαν τα εξής:

- «...* Το θέμα της αγροτικής ανάπτυξης της Θεσσαλίας έχει πολύ μεγάλες διαστάσεις, η αντιμετώπισή του θα διαρκέσει αρκετές δεκαετίες, το κόστος του έργου θα είναι ίσως μεγαλύτερο από 200 δις δρχ. και θα επηρεάσει μεγάλο πληθυσμό. Η επιλογή της κατεύθυνσης ανάπτυξης και του βαθμού και ρυθμού ανάπτυξης είναι πολιτική.
- * Η όλη πολιτική που ακολουθήθηκε σε κυβερνητικό επίπεδο την τελευταία δεκαετία στο ζήτημα ήταν παρελκυστική, με αποτέλεσμα το πρόβλημα να τείνει να μετεξελιχθεί σε κρίση. Στο λαό της Θεσσαλίας έχει δημιουργηθεί βαθιά δυσπιστία για οποιαδήποτε εξαγγελία προγραμματισμού ενεργειών.
- * Σημείο εκτροπής πρέπει να είναι η Συκιά, που δίνει δυνατότητες βαθμιαίας αύξησης του όγκου εκτροπής μέχρι τα 900 εκατ. κυβικά μέτρα, ίσως και μέχρι 1,5 δις κυβ. μέτρα το χρόνο.
- * Οι μελέτες και κατασκευές μπορούν και πρέπει να γίνουν από Έλληνες με μεγιστοποίηση της συμμετοχής κρατικών φορέων. Σκόπιμη είναι η κατά τμήματα μελέτη.
- * Μπορούν και πρέπει να προχωρούν επιμέρους έργα που δε δεσμεύουν τη συνολική λύση, ενώ παράλληλα πρέπει να προωθηθεί η μελέτη και πραγματοποίηση της συνολικής λύσης».

Την Άνοιξη του '86 σε δύο ημερίδες που πραγματοποιήθηκαν στη Λάρισα, εκπρόσωποι του ΤΕΕ είχαν αναπτύξει τις θέσεις του, που είχε επεξεργαστεί η Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Ενέργειας του ΤΕΕ και που αποτελούσαν συνέχεια των παραπάνω θέσεων της Ομάδας Εργασίας, στις νέες συνθήκες που είχαν τότε διαμορφωθεί.

Μεταξύ των άλλων τονίστηκε ότι:

- «...* Υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση και το έργο μόλις ξεκινά.
- * Πρέπει να ξεκαθαριστεί τελεσίδικα ότι το έργο γίνεται για να εκτραπεί προς Θεσσαλία μεγαλύτερη δυνατή και εγγυημένη ποσότητα νερού και ότι αυτή θα πρέπει να είναι η βασική αρχή μελέτης, καθώς και η διάταξη των έργων.
- * Χρειάζεται υψηλός ρυθμός χρηματοδότησης του έργου (τάξης των 20 δις δρχ. ετήσια) καθώς και οι αναγκαίοι μηχανισμοί απορρόφησης, ώστε να υλοποιηθεί το έργο σε εύλογο χρονικό διάστημα και να μην παρατηρηθεί το φαινόμενο να γίνονται έργα πολλών δις και να μη λειτουργούν.
- * Να γίνει συντονισμός στη μελέτη και εκτέλεση

των έργων κεφαλής και των δικτύων διανομής, ώστε νερά που θα έρθουν προς τη Θεσσαλία να αξιοποιούνται αμέσως.

- * Πρέπει να δημιουργηθεί φορέας, στη διοίκηση του οποίου θα συμμετέχουν μαζικοί φορείς και ο οποίος θα αναλάβει τον προγραμματισμό, την παρακολούθηση, το συντονισμό και τον έλεγχο του έργου.
- * Η ΔΕΗ πρέπει να προχωρήσει παράλληλα όλα τα έργα που της έχουν ανατεθεί (Συκιά, Μεσοχώρα, Πύλη, Μουζάκι και Σήραγγα εκτροπής) με κύριο στόχο την ολοκλήρωσή τους και την εναρμόνιση με τις απαιτήσεις του προγράμματος γεωργικής ανάπτυξης.
- * Στόχος των μελετών, εκτός των άλλων, πρέπει να είναι και η απεμπλοκή των έργων για κατασκευή, ώστε να επιταχυνθεί η όλη διαδικασία.
- * Το ΤΕΕ δίνει πρώτη προτεραιότητα στην άμεση ανάθεση και γρήγορη ολοκλήρωση της συνολικής μελέτης της ανάπτυξης της Θεσσαλίας με βάση την αξιοποίηση των νερών του Αχελώου σε συνδυασμό με τα τοπικά νερά».

Στις 30-5-87 σε ημερίδα στα Τρίκαλα ο εκπρόσωπος του ΤΕΕ κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- «...* Το έργο πρέπει να επιταχυνθεί. Σήμερα έχουν προχωρήσει κύρια κάποια έργα που αφορούν έτσι ή αλλιώς τη ΔΕΗ, ενώ μελέτες και έργα που χρειάζονται αποκλειστικά για την εκτροπή είναι από ελάχιστα ως ανύπαρκτα. Ιδιαίτερα καθυστερεί η προώθηση μελετών και έργων στη θεσσαλική πεδιάδα (εγγειοβελτιωτικά και γεωργικά).
- * Πρέπει να εξασφαλιστεί σημαντική ετήσια χρηματοδότηση για το έργο και σε περίπτωση που θα επιλεγεί χρηματοδότης να υπάρχουν συμφέροντες όροι για την εθνική οικονομία.
- * Πρέπει να γίνει συντονισμός στη μελέτη και εκτέλεση των έργων κεφαλής και των έργων στη θεσσαλική πεδιάδα, ώστε να υπάρξει άμεση αξιοποίηση νερών που θα έρθουν στη Θεσσαλία. Η συνολική μελέτη της ανάπτυξης της Θεσσαλίας με δεδομένο την εκτροπή είναι άμεσης προτεραιότητας.
- * Για το συντονισμό του έργου, για την οργάνωση και παρακολούθηση όλων των πλευρών του, είναι αναγκαία η ίδρυση ειδικού φορέα. Στη διοίκηση του φορέα αυτού, τόσο για να υπάρχει η απαραίτητη διαφάνεια, όσο και για να εξασφαλιστεί η προώθηση του έργου είναι απαραίτητο να συμμετέχουν εκπρόσωποι μαζικών φορέων».

Σε τι βαθμό έχει προχωρήσει το έργο

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι το ΤΕΕ είχε επικεντρώσει εξ αρχής σε 4 κύριες ομάδες προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπισθούν για να προχωρήσει το έργο ανεμπόδια και προς όφελος της εθνικής μας οικονομίας:

- 1) Δυνατότητες μακροπρόθεσμου σχεδιασμού γεωργικής ανάπτυξης και χάραξη ανεξάρτητης εθνικής α-

γροτικής και γενικότερα αναπτυξιακής πολιτικής στα πλαίσια ενός διεθνούς καταμερισμού παραγωγής και διάθεσης αγροτικών προϊόντων.

- 2) Δυνατότητες μακροπρόθεσμου προγραμματισμού του κατασκευαστικού τομέα της οικονομίας με πραγματοποίηση μελετών ενταγμένων στη συνολική μελέτη (τεχνική και οικονομική) και προώθηση κατασκευών ενταγμένων στο συνολικό πακέτο.
- 3) Δυνατότητα επαρκούς χρηματοδότησης στη βάση της μέγιστης ωφέλειας της εθνικής οικονομίας.
- 4) Συντονισμός και παρακολούθηση του έργου από φορέα ελεγχόμενο και από κοινωνικούς φορείς.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε σε ποιο σημείο βρισκόμαστε σήμερα σε σχέση με τους 4 παραπάνω άξονες προβλημάτων και κατά πόσο αυτά έχουν αντιμετωπισθεί, για να μπορέσουμε να έχουμε άποψη εάν το έργο έχει ή δεν έχει δρομολογηθεί προς την πρόποσα κατεύθυνση.

1. Χάραξη εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής

Πριν διατυπωθούν οι σκέψεις σχετικά με την αναπτυξιακή πλευρά του έργου, πρέπει να επαναληφθεί αυτό που από χρόνια έχει διατυπώσει το ΤΕΕ, ότι δεν υπάρχει μια συνολική μελέτη, που να εξετάζει με τεχνικά και οικονομικά δεδομένα συνολικά το έργο, χρησιμοποιώντας τη σύγχρονη επιστημονική τεχνογνωσία, ώστε με βάση τα συμπεράσματά της να έχει ληφθεί η τελική πολιτική απόφαση για τον προγραμματισμό του έργου, το χρόνο και τους τρόπους υλοποίησής του κ.λπ.

1.1. Ενεργειακή συνιστώσα

Αναφορικά με την ενεργειακή πλευρά του, όπως αναφέρεται στη μελέτη της Ομάδας Εργασίας του ΤΕΕ το 1983, προκύπτει ότι με μόνο την ενεργειακή συνιστώσα το έργο δεν απαιτείται. Η ενέργεια που παράγεται από τους νέους σταθμούς που βρίσκονται στον άξονα της εκτροπής σχεδόν υποκαθιστά περίπου την ενέργεια, που θα παραγόταν από υπάρχοντες σταθμούς της ΔΕΗ με την ποσότητα των νερών που εκτρέπεται. Η Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Ενέργειας του ΤΕΕ έχει από παλιά διατυπώσει την άποψη ότι οι κατά καιρούς συζητήσεις για τις διαφορές στην ποσότητα ενέργειας που θα παράγεται με την εκτροπή δεν έχουν ουσιαστική σημασία, αφού όλες οι εκτιμήσεις δείχνουν μικρές ποσοστιαίες διαφορές γύρω από την προβλεπόμενη ποσότητα ενέργειας με ή χωρίς εκτροπή. Έτσι σ' αυτή τη φάση είναι δυνατόν να θεωρήσουμε (όπως άλλωστε είχε καταλήξει και η Ομάδα Εργασίας του ΤΕΕ το 1983) ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις συνολικά παραγόμενες ποσότητες ενέργειας στις διάφορες περιπτώσεις που είχαν εξεταστεί.

Είναι αυτονόητο, όπως έχουμε ξαναδιατυπώσει, ότι στο πρόβλημα της εκτροπής του Αχελώου ούτε η ΔΕΗ μπορεί να θεωρεί τα νερά του Αχελώου σαν πόρο στενά ενεργειακό, ούτε όμως είναι λογικό η επίλυση του αρδευτικού προβλήματος της Θεσσαλίας να μη λάβει υπόψη τις ενεργειακές επιπτώσεις της μιας ή της άλλης λύσης. Επομένως για μας είναι αυταπόδεικτο ότι χρειάζεται η άριστη (optimum) λύση που θα ικανοποιεί κατά τον

καλύτερο δυνατό τρόπο και τα δύο αυτά σκέλη του όλου προβλήματος.

1.2. Αγροτική ανάπτυξη

Αν από την ενεργειακή πλευρά η εκτροπή του Αχελώου δεν προσφέρει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της Ελλάδας, δε συμβαίνει το ίδιο και από την πλευρά της γεωργικής ανάπτυξης της Θεσσαλίας και κατ' επέκταση όλης της χώρας. Εδώ αναμφισβήτητα η εκτροπή του Αχελώου (Ε.Α.) αναπτύσσει το παραγωγικό δυναμικό της αγροτικής μας οικονομίας. Γι' αυτό η Ε.Α. βασίζεται κύρια στα αναμενόμενα οφέλη για την εθνική μας οικονομία από τη γεωργική και κτηνοτροφική ανάπτυξη της Θεσσαλίας. Ο λόγος ωφελειών της γεωργοκτηνοτροφικής ανάπτυξης προς ενεργειακή ανάπτυξη είναι περίπου 6:1.

Η Ομάδα Εργασίας του ΤΕΕ, ήδη από το 1983, είχε διαπιστώσει ότι «οι ανάγκες της ΕΟΚ, που εκφράζονται στην αγροτική πολιτική, θέτουν οπωσδήποτε δεσμεύσεις στις επιλογές που επηρεάζουν την αγροτική ανάπτυξη της Θεσσαλίας (είδος προϊόντων, τιμές, διάθεση κ.λπ.) και αυτό αποτελεί σημαντικό θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί ριζικά».

Δηλαδή τίθεται το ερώτημα, που άλλωστε σήμερα ακούγεται από πολλές πλευρές όλο και συχνότερα, αν σε μια ανταγωνιστική αγορά με ανοιχτά οικονομικά σύνορα μεταξύ κρατών της ΕΟΚ, η σημαντικά αυξημένη παραγωγή αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων που θα δημιουργηθεί είναι δυνατόν να απορροφηθεί με συμφέροντες όρους, τόσο για την εθνική οικονομία, όσο και τους ίδιους τους παραγωγούς, καθώς και αν μπορούν μέσα σ' αυτές τις συνθήκες να αποσβεσθούν οι δαπάνες της Ε.Α.

Εδώ οι απαντήσεις είναι πολιτικές και γι' αυτό υπάρχουν και μέσα στο ΤΕΕ δισταγμένες απόψεις. Πάντως και πάνω σ' αυτό το θέμα η Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Ενέργειας του ΤΕΕ είχε πάρει τον Απρίλη του 86 την ακόλουθη απόφαση:

«Η γεωργική ανάπτυξη της Θεσσαλίας αποτελεί στρατηγική επιλογή για τη χώρα μας. Είναι αυτονόητο ότι αυτή η στρατηγική επιλογή δεν αγνοεί τις συνθήκες και τους περιορισμούς του διεθνούς καταμερισμού εργασίας, δεν υποτάσσεται όμως σ' αυτούς. Γι' αυτό η παρέμβαση του λαϊκού παράγοντα, κύρια στη Θεσσαλία αλλά και σ' όλη την Ελλάδα (αφού αν γίνει με όρους συμφέροντες θα ωφεληθεί από το έργο ολόκληρη η εθνική οικονομία), θα είναι καθοριστικός συντελεστής για την πραγματοποίηση ή όχι του έργου».

1.3. Άλλες αναπτυξιακές πλευρές

Ενα τέτοιο έργο που θα αυξήσει σημαντικά την παραγωγική δυνατότητα της Θεσσαλίας, ασφαλώς θα έχει επιπτώσεις στη συνολική αναπτυξιακή πορεία της ευρύτερης περιοχής.

Βιομηχανική ανάπτυξη με κατεύθυνση την εκμετάλλευση των προϊόντων και παραπροϊόντων της αυξημένης γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής πρέπει να προγραμματίζεται. Επίσης η χωροταξική ανάπτυξη της περιοχής θα είναι διαφορετική. Ακόμα και η κοινωνική ανάπτυξη θα διαφοροποιηθεί.

1.4. Συνοψίζοντας τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι μια σειρά θεμελιακά ζητήματα που έπρεπε να είχαν προηγηθεί πριν καν πούμε ότι το έργο ξεκινάει, μένουν ακόμα ανοιχτά όπως:

- * Ποιος είναι ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός κύρια στον κάμπο (εγγειοβελτιωτικά έργα, αρδευτικά έργα, έργα για άλλες χρήσεις).
- * Ποιος ο συνολικός σχεδιασμός για την άρδευση της Θεσσαλίας. Ποιες εκτάσεις προγραμματίζεται να αρδευθούν.
- * Από ποια πηγή νερού θα αρδευθούν οι διάφορες διακεκριμένες περιοχές της Θεσσαλίας (θεσσαλικά νερά, επιφανειακά και υπόγεια νερά, νερά εκτροπής Α-χελώου).
- * Με βάση την αγροτική πολιτική της ΕΟΚ ποιος είναι ο σχεδιασμός για τις καλλιέργειες που θα αναπτυχθούν στην περιοχή του έργου.
- * Πώς μπορεί να κατασκευαστεί αρδευτικό έργο χωρίς να είναι γνωστές οι βασικές καλλιέργειες που επηρεάζουν συστήματα αρδεύσεων, ποσότητες νερού, κόστος του έργου, πρόγραμμα κατασκευής.

Δυστυχώς πολλά από τα παραπάνω θέματα, τα οποία έχουν άμεση σχέση με την πρώτη ομάδα προβλημάτων όπως παραπάνω περιγράφηκε (δυνατότητα μακροπρόθεσμου σχεδιασμού γεωργικής ανάπτυξης και χάραξη ανεξάρτητης εθνικής αγροτικής και γενικότερα αναπτυξιακής πολιτικής) δεν έχουν αντιμετωπισθεί ή τουλάχιστον δεν έχουν κοινοποιηθεί.

2. Υλοποίηση

2.1. Τι έχει γίνει

Την άνοιξη του 1983 ο πρωθυπουργός εξαγγείλε την πρόθεση της κυβέρνησης για την υλοποίηση της εκτροπής. Μετά από ένα χρόνο (άνοιξη 84) ο πρωθυπουργός εξαγγείλε την τελική απόφαση της κυβέρνησης για πραγματοποίηση της εκτροπής. Το καλοκαίρι του '85 στη Λάρισα και στην Καρδίτσα σε δύο ενημερωτικές εκδηλώσεις για το θέμα, γνωστοποιήθηκε ότι η ΔΕΗ έχει εκπονήσει μελέτες για τα έργα της εκτροπής και ότι συζητούνται διάφορα σενάρια για να γίνει η εκτροπή με τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για την άρδευση και την παραγωγή ενέργειας.

Παράλληλα ανακοινώθηκε ότι δημοπρατήθηκαν από τη ΔΕΗ γεωτεχνικές έρευνες για τα έργα εκτροπής. Το καλοκαίρι του '85 η ΔΕΗ δημοπράτησε τις σήραγγες εκτροπής Συκιάς και Μεσοχώρας (απαραίτητες για την κατασκευή των αντίστοιχων φραγμάτων) και μία μικρή σήραγγα προσπέλασης του ενδιάμεσου μετώπου της σήραγγας εκτροπής προς Θεσσαλία. Το Φεβρουάριο του 86 ο τότε γεν. δ/ντής της ΔΕΗ εξήγγειλε το σύστημα των έργων της εκτροπής. Στις αρχές του 87 ανακοινώθηκε ότι όλα τα έργα (εκτός εκείνων που είχε αρχίσει η ΔΕΗ) θα γίνονταν με διεθνή διαγωνισμό για τη μελέτη, κατασκευή και χρηματοδότηση.

Έτσι από το Μάρτη του '87 που προκηρύχθηκε η πρώτη φάση του διεθνούς διαγωνισμού, φάση προεπιλογής ή εκδήλωσης ενδιαφέροντος από τα 4 συναρμόδια υπουργεία, η ΔΕΗ σταμάτησε να προκηρύσσει νέα έργα (εκτός από Πύλη-Μουζάκι), τα Υπουργεία (ΥΠΕΧΩΔΕ, Γεωργίας

κ.λπ.) σταμάτησαν να αναθέτουν μελέτες ή κατασκευές σχετικές με τα εγγειοβελτιωτικά έργα με στόχο όλα αυτά να ανατεθούν σε ένα (ή περισσότερους) μελετητή - κατασκευαστή - χρηματοδότη που θα αναλάβει την προώθηση του έργου.

Η επιλογή αυτού του τρόπου κατασκευής του έργου έγινε στα πλαίσια της πολιτικής απόφασης της Κυβέρνησης για την κατασκευή όλων των μεγάλων έργων.

Η πρώτη φάση του διαγωνισμού που έγινε τον Ιούλη του '87, γνωστή ως φάση εκδήλωσης ενδιαφέροντος από τις ξένες εταιρείες, είχε περισσότερο την έννοια ανίχνευσης του διεθνούς χρηματιστικού κεφαλαίου για τις προθέσεις χρηματοδότησης του έργου. Υπέβαλαν εκδήλωση ενδιαφέροντος 7 οίκοι, όμως κανένας απ' αυτούς δεν έκανε συγκεκριμένη πρόταση χρηματοδότησης. Απλά ανέφεραν τους πιθανούς τρόπους χρηματοδότησης στα πλαίσια της ευρωπαϊκής χρηματογοράς.

Το Νοέμβριο του '87 επιλέχθηκε η Bechtel σαν τεχνικός σύμβουλος για τη δεύτερη φάση του διαγωνισμού, για να ετοιμάσει δηλαδή τα τεύχη, με βάση τα οποία θα υπέβαλαν προσφορές οι ενδιαφερόμενοι οίκοι. Με δεδομένο ότι η Bechtel δε θα κάνει μελέτη για το έργο εφόσον δεν περιλαμβάνεται στη σύμβαση που υπογράφηκε μαζί της, διαπιστώνουμε ότι οι ενδιαφερόμενοι οίκοι θα υποβάλουν προσφορές, χωρίς να είναι σαφώς ξεκαθαρισμένο ποιο ακριβώς είναι το έργο και χωρίς λεπτομερειακές τεχνικές προδιαγραφές και απαντήσεις.

Τελικά εξαιρέθηκε μόνο το ΥΗΕ Μεσοχώρας που ανατέθηκε στη ΔΕΗ.

Πέντε χρόνια λοιπόν ύστερα από την αρχική εξαγγελία υλοποίησης του έργου σήμερα βρισκόμαστε στο εξής σημείο:

- α) Έχουν δημοπρατηθεί και κατασκευάζονται οι σήραγγες εκτροπής Μεσοχώρας και Συκιάς και έχουν δαπανηθεί γι' αυτές πάνω από 2 δις δρχ. Οι σήραγγες αυτές είναι αναγκαίες για την κατασκευή των φραγμάτων Μεσοχώρας και Συκιάς αντίστοιχα.
- β) Έχει δημοπρατηθεί και κατασκευάζεται η σήραγγα προσπέλασης του ενδιάμεσου μετώπου της σήραγγας εκτροπής. Γι' αυτήν έχει δαπανηθεί ποσό γύρω στα 300 εκατ.
- γ) Έχει δημοπρατηθεί χωρίς να έχει ανατεθεί η σήραγγα εκτροπής του Μουζακίου.
- δ) Έχουν ανατεθεί σε 4 μελετητικά γραφεία ορισμένες μελέτες για εγγειοβελτιωτικά έργα, με αμοιβή (συμβατική) μελέτης συνολικά 80 εκατομ. δρχ.
- ε) Δεν έχει κοινοποιηθεί κάποια συνολική μελέτη με τα τεχνικά κεντρικά χαρακτηριστικά του έργου (ιδιαίτερα στο τμήμα των εγγειοβελτιωτικών έργων) με τη σύνδεση των έργων κεφαλής και εγγειοβελτιωτικών, με τους βέλτιστους δυνατούς ρυθμούς χρηματοδότησης.
- στ) Δεν έχει δημιουργηθεί ο απαραίτητος φορέας για το συντονισμό και την εκτέλεση του έργου που όπως αναφέρθηκε απαιτεί, λόγω της πολυπλοκότητάς του, καλή οργάνωση για τη συντονισμένη και οικονομικότερη προώθησή του. Εννοείται το Διυπουργικό Συντονιστικό Όργανο με μια ολιγάριθμη γραμ-

ματεία ασφαλώς δεν αποτελεί οργανωτική δομή για ένα τέτοιο τεράστιο έργο, από την οποία μάλιστα αποσιάζουν οι αρμόδιοι κοινωνικοί φορείς.

- ζ) Η μέθοδος της ενιαίας δημοπράτησης (μελέτη-κατασκευή-χρηματοδότηση) δημιουργεί χρονική ασάφεια στις παραπέρα διαδικασίες και πιθανότατα θα αποδειχθεί (αν προχωρήσει) σημαντικά χρονοβόρα.
- η) Επίσης όπως γνωρίζουμε οι διαδικασίες απαλλοτρίωσης εδώ και ένα χρόνο έχουν παγώσει το ΥΠΕΧΩ-ΔΕ.

Είναι γνωστό ότι για την κατασκευή των έργων κεφαλής είναι αναγκαία η ύπαρξη:

- α) Προκαταρκτικής μελέτης
- β) Μελέτης εναλλακτικών σχημάτων
- γ) Γενικού σχεδίου αξιοποίησης
- δ) Προμελετών
- ε) Οριστικών μελετών
- στ) Μελετών κατασκευής

Από όλα αυτά εμείς τουλάχιστον γνωρίζουμε ότι:

- * Υπάρχει μόνο προκαταρκτική μελέτη
- * Δεν έχει ολοκληρωθεί η σύνταξη της μελέτης εναλλακτικών σχημάτων
- * Εδώ και ενάμιση χρόνο δεν έχει προχωρήσει το γενικό σχέδιο αξιοποίησης
- * Έχει μείνει ασαφές ποιου επιπέδου μελέτη θα εκπονήσει ο προς πρόσληψη ξένος σύμβουλος (εταιρεία) και ποιου επιπέδου ο «Μελετητής-Κατασκευαστής-Χρηματοδότης».

Εκτός από τα παραπάνω θα πρέπει ακόμα να προσθέσουμε ότι το μέγιστο μέρος από ό,τι έχει γίνει μέχρι σήμερα από άποψη δαπανών, έχει διατεθεί σε έργα που, όπως αναφέραμε προηγούμενα, είναι έργα που η ΔΕΗ θα κάνει έστω κι αν δεν γίνει η εκτροπή (Μεσοχώρα-Συκιά). Αντίθετα δαπάνες για έργα της κύριας εκτροπής (σήραγγα προσπέλασης της κύριας σήραγγας και μελέτες εγγειοβελτιωτικών) είναι ελάχιστες και δεν αποτελούν πορεία μη αναστρέψιμη για το έργο της εκτροπής.

Ακόμα πρέπει να πούμε ότι ο νέος τρόπος δημοπράτησης, που υιοθετήθηκε τελευταία, που ορίζει μελέτη-κατασκευή-χρηματοδότηση δημιουργεί αβεβαιότητα προς το παρόν, για τη δυνατότητα χάραξης ενός σαφούς χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του έργου.

Μετά από την παραπάνω παρουσίαση της πορείας υλοποίησης του έργου, πρέπει να συμπεράνουμε ότι και η δεύτερη ομάδα προβλημάτων (δυνατότητα μακροπρόθεσμου προγραμματισμού του κατασκευαστικού τομέα της οικονομίας) όχι μόνο δεν έχει αντιμετωπιστεί, αλλά οφείλουμε να επαναλάβουμε το περυσινό μας συμπέρασμα «ότι υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση και ότι ουσιαστικά το έργο τώρα ξεκινά».

2.2. Πορεία χρηματοδότησης

Από την προηγούμενη παράγραφο φάνηκε ότι ασημαντά ποσά έχουν διατεθεί για τα έργα που σχετίζονται καθαρά με την εκτροπή του Αχελώου. Όμως πέρα από το ποσό θα πρέπει να σταθούμε και σε ορισμένα άλλα σημεία που έχουν να κάνουν με τον τρόπο χρηματοδότησης και με τη διαδικασία ανάθεσης του έργου και να εκτιμήσουμε κατά πόσο οι σημερινές μεθοδεύσεις είναι συμφέρου-

σες για την ελληνική οικονομία.

Για παράδειγμα η ανάθεση της Ε.Α. σαν έργο «πακέτο» έχει πολλές αρνητικές πλευρές. Έρχεται σε ριζική αντίθεση με τις διακηρύξεις για ελληνοποίηση των κατασκευών. Χάνεται κατ' αρχήν η διεύθυνση του έργου από το ελληνικό κράτος και αντί να μπαίνει σαν κύριος παράγοντας, στην επίλυση των παρουσιαζόμενων προβλημάτων, το όφελος της εθνικής οικονομίας και η ανάπτυξη της περιοχής, θα μπαίνει το συμφέρον του γενικού ανάδοχου. Θα μειωθεί η ελληνική συμμετοχή στη μελετητική δουλειά, θα χαθεί η αφομοίωση πείρας στην Ελλάδα για την υλοποίηση συνολικά ενός τόσο μεγάλου έργου και θα εμφανιστούν σημαντικά μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής ξένων κατασκευαστικών εταιριών στην υλοποίησή του. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι με την ανάθεση του έργου «πακέτο» επανερχόμαστε σε συστήματα που υπήρχαν στη χώρα μας πριν 10ετίες, όταν δεν υπήρχε η σημερινή πείρα τεχνικών έργων. Άλλωστε η ανυπαρξία συνολικής μελέτης θα δημιουργήσει πολλές ασάφειες στην εκτέλεση του έργου μ' αυτή τη μορφή, θα προκαλέσει αρκετές καθυστερήσεις και θα δώσει στον ανάδοχο την ευκαιρία να διογκώσει την αμοιβή του.

Είναι φυσικό, οι ξένοι οίκοι που θα έρθουν εδώ, να έρθουν για να κερδίσουν περισσότερα, μάλιστα με τη μορφή του πακέτου τους δίνονται περισσότερες δυνατότητες κερδοσκοπίας.

Αν και από τις προσφορές φαίνεται ότι προτείνεται βασικά η χρηματοδότηση με δάνεια, δεν έχει εκλείψει ο κίνδυνος να υπάρχει η δυνατότητα της εκμετάλλευσης του ηλεκτρικού ρεύματος από ξένους, πράγμα που σημαίνει ότι ξαναγυρίζουμε στο μοντέλο του κράτους-μεσίτη των ξένων εταιριών και ότι μιλάμε για μακροπρόθεσμη υποθήκευση της Θεσσαλίας σε ξένους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς.

Η απροθυμία των ξένων οίκων να αυτοχρηματοδοτήσουν το έργο, όπως φάνηκε με το άνοιγμα των προσφορών (3.7.87), σε συνδυασμό με το γεγονός ότι από το 1988 εκπεφρασμένος στόχος της κυβέρνησης είναι να μη προχωρήσει σε κανένα επιπλέον δανεισμό ώστε να σταθεροποιηθεί όπως η ίδια ισχυρίζεται το εξωτερικό χρέος της χώρας, υπάρχει πλήρης αοριστία σχετικά με τους πόρους, με τους οποίους πρόκειται να χρηματοδοτηθεί το έργο.

Αν σύμφωνα με τις προσφορές γίνει δανειοδότηση και μάλιστα με την εγγύηση του κράτους, τότε δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό γιατί να αλλάξουμε το σημερινό καθεστώς δανειοδότησης σε δυσμενέστερο, μέσω βραχυπρόθεσμων δανείων ειδικά για το συγκεκριμένο έργο, που το 80% περίπου είναι δραχμικό, δεν κατανοούμε τη σκοπιμότητα δανεισμού σε συνάλλαγμα.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι και η τρίτη ομάδα προβλημάτων (δυνατότητα επαρκούς χρηματοδότησης με όρους συμφέροντες στην εθνική οικονομία) όχι μόνο δεν έχει αντιμετωπιστεί, αλλά η πρόσκληση των ξένων εταιριών για να αναλάβουν το έργο πακέτο (μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση) θα έχει σαν αποτέλεσμα το κοινωνικό σύνολο να πρέπει να πληρώσει πολλαπλάσια, σε σύγκριση προς την εναλλακτική λύση που είναι να κατασκευαστεί το έργο από το ελληνικό Δημόσιο π.χ. τα έργα κεφαλής από τη ΔΕΗ σε συνεργασία με διάφορες ελλη-

νικές ή ακόμα και ξένες κατασκευαστικές εταιρείες ευθύνη του Δημοσίου κ.λπ.

2.3. Φορέας υλοποίησης

Το μέγεθος, η πολυπλοκότητα, η μακρά χρονική περίοδος κατασκευής και η συμβολή πολλών υπηρεσιών και ατόμων στην εκτέλεση του έργου της Ε.Α. απαιτεί σωστό συντονισμό καθώς και προγραμματισμό και παρακολούθηση της πραγματοποιήσής του. Επίσης οι αντιδράσεις που θα δημιουργηθούν, τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα και η συνηθισμένη πια αναποφασιστικότητα, καθιστά την κοινωνική συμμετοχή στην υλοποίηση της Ε.Α. «εκ των ουκ άνευ».

Παρόλη την αναμφισβήτητη αναγκαιότητα για την αντιμετώπιση και της τέταρτης ομάδας προβλημάτων (για το συντονισμό και παρακολούθηση του έργου από φορέα ελεγχόμενο και από τους κοινωνικούς εκπροσώπους) μέχρι σήμερα η συμμετοχή του θεσσαλικού λαού και των φορέων του στο γενικό σχεδιασμό του έργου όχι μόνο είναι ανύπαρκτη, αλλά δεν έχουν ακόμα διατυπωθεί οι συγκεκριμένες κυβερνητικές θέσεις σχετικά μ' αυτόν.

Συμπέρασμα

Ύστερα από την προηγούμενη ανάλυση μπορούμε να καταλήξουμε στα ακόλουθα:

- α) Η εξέλιξη του όλου έργου δεν έχει μπει ακόμα στη φάση της εκτροπής του Αχελώου προς τη θεσσαλική πεδιάδα. Πρακτικά τα ελάχιστα έργα που γίνονται αφορούν κύρια έργα που η ΔΕΗ θα μπορούσε να έκανε και χωρίς την εκτροπή.
- β) Το έργο απαιτείται να εκτελεστεί με τρόπο που να βελτιστοποιήσει τα οφέλη της εθνικής οικονομίας και της περιοχής. Γι' αυτό χρειάζεται συνολική μελέτη και χρονοδιάγραμμα για τη βέλτιστη εκτέλεσή του, που θα βοηθήσει στη λήψη απόφασης πολιτικής για την κατεύθυνση της ανάπτυξης της Θεσσαλίας και γενικότερα της χώρας μας (γεωργική, βιομηχανική κλπ.).
- γ) Χρειάζεται εξασφάλιση σημαντικής χρηματοδότησης σε επαρκείς ρυθμούς για την επιτάχυνση του έργου και την εκτέλεσή του σε εύλογο χρονικό διάστημα.
- δ) Οι μελέτες και κατασκευές να βασιστούν στο ελληνικό δυναμικό. Ιδιαίτερα τα έργα κεφαλής να μελετηθούν από τις υπάρχουσες υπηρεσίες της ΔΕΗ, ενώ τα εγγειοβελτιωτικά έργα από τα υπάρχοντα ειδικά μελετητικά έργα και από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Η υλοποίηση της εκτροπής να βασιστεί σε ελληνικές εργολαβικές εταιρείες. Η ανάθεση του έργου σαν πακέτο θα δυσκολέψει τη μεγιστοποίηση της συμμετοχής του ελληνικού μελετητικού και κατασκευαστικού δυναμικού.
- ε) Για το συντονισμό του έργου και το δημοκρατικό έλεγχο της υλοποίησής του απαιτείται ίδρυση ειδικού φορέα, στη διοίκηση του οποίου πρέπει να συμμετέχουν εκπρόσωποι μαζικών φορέων.

Σε γενικές γραμμές πρέπει να πούμε επίσης ότι το ΤΕΕ τάσσεται γενικά υπέρ των αναπτυξιακών έργων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπάρχουν προτεραιότητες ή ότι η θέση μας αυτή είναι ανεξάρτητη από τους

όρους υλοποίησης ενός έργου.

Προτάσεις

α) Για τη διαδικασία υλοποίησης

Η υλοποίηση της Ε.Α. πρέπει να γίνει με βάση τη βελτιστοποίηση των οφελών της εθνικής οικονομίας και της ανάπτυξης της περιοχής. Έτσι η διαδικασία και οι βασικές αρχές υλοποίησης του έργου προτείνουμε να είναι η ακόλουθη:

Άμεσα σχηματισμός Ομάδας Μελέτης (ολιγομελούς) που να περιλαμβάνει ειδικούς γεωπόνους-μελετητές (από Υπ. Γεωργίας ή Ανώτατη Γεωπονική Σχολή κ.λπ.), ειδικούς της ΔΕΗ (για φράγματα, σήραγγες κ.λπ.), οικονομολόγους (από ΥΠΕΘΟ, Ανώτατη Οικονομ. Σχολή κ.λπ.) και ειδικούς συμβούλους για τη βελτιστοποίηση προγραμμάτων με χρήση σύγχρονων μέσων πληροφορικής.

Η Ομάδα Μελέτης (ΟΜ) αυτή θα υπαχθεί στο ΥΠΕΘΟ και τα μέλη της θα είναι πλήρους απασχόλησης. Το καθήκον της ΟΜ θα είναι μέσα σε λίγους μήνες να παρουσιάσει τα διάφορα σενάρια, με βάση διάφορες παραδοχές τεχνικές ή οικονομικές, το οικονομικό αποτέλεσμα κάθε σενάριου και τις επιδράσεις του στην εθνική οικονομία και την ανάπτυξη της περιοχής. Με βάση τα συμπεράσματα της ΟΜ θα ληφθεί η τελική πολιτική απόφαση, για την αναπτυξιακή κατεύθυνση της Ε.Α., τους ρυθμούς εκτέλεσης του έργου και γενικά τις επιπτώσεις κοινωνικές, χωροταξικές κλπ. που θα έχει αυτή.

β) Τα έργα κεφαλής (από ΥΗΣ Μεσοχώρας μέχρι αναρρυθμιστικό έργο και ΥΗΣ Μαυρομάτι) να μελετηθούν, δημοπρατηθούν και επιβλεφθούν από τη ΔΕΗ.

Είναι ανεπίτρεπτο σήμερα, που με αγώνες του Συλλόγου Μηχανικών της ΔΕΗ και του ΤΕΕ, δημιουργήσαμε μια σημαντική μονάδα μελέτης ΥΗΕ, να τη διαλύσουμε ουσιαστικά και να διακόψουμε την τεχνολογική ανάπτυξη της χώρας σ' αυτόν τον τομέα χαρίζοντας ουσιαστικά τη μελέτη σε ξένους, έστω κι αν χρησιμοποιήσουν συμπληρωματικά μικρά ελληνικά γραφεία. Ακόμα υπάρχουν ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες που θα μπορούσαν να αναλάβουν το κατασκευαστικό μέρος των έργων, όπως έχει αποδειχθεί και από άλλα έργα της ΔΕΗ.

Εφόσον εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση των έργων, η ΔΕΗ μπορεί να ολοκληρώσει το μέρος αυτό σε 10 περίπου χρόνια. Ο ρυθμός πραγματοποίησης των έργων βέβαια θα πρέπει να προκύψει από τα πορίσματα της ΟΜ που αναφέραμε προηγούμενα. Πάντως η ΔΕΗ μπορεί να πάρει άμεσα εντολή προώθησης των έργων, να σταματήσουν οι αμφιταλαντεύσεις για το τι πρόκειται να υλοποιηθεί και να μπει ως όρος ότι τα έργα κεφαλής θα γίνουν με τρόπο, ώστε να εξασφαλίσουν τη μεγαλύτερη δυνατή και εγγυημένη ποσότητα νερού.

γ) Η μελέτη και κατασκευή των εγγειοβελτιωτικών και αρδευτικών έργων μπορεί να γίνει από Έλληνες μελετητές και ελληνικό κατασκευαστικό δυναμικό σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Στη χώρα μας υπάρχουν πλήθος ειδικών στον τομέα μελετητικών γραφείων, καθώς και επαρκείς κατα-

σκευαστικές εταιρείες. Η ανάθεση σ' αυτές των έργων θα έχει σαν αποτέλεσμα μείωση της ανεργίας και ανάπτυξη του μελετητικού και κατασκευαστικού δυναμικού της χώρας.

δ) Η χρηματοδότηση του έργου είναι δυνατή από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Εκτιμάται ότι με 20-25 δις δρχ. (σημερινή αξία) το χρόνο η Ε.Α. θα πραγματοποιηθεί σε λογικά χρονικά περιθώρια. Ασφαλώς κατά την πραγματοποίηση του έργου είναι δυνατή η εξασφάλιση δανείων με λογικούς όρους για την αγορά εισαγόμενου εξοπλισμού. Πιστεύουμε ότι είναι δυνατή η εξασφάλιση αναγκαίων πόρων, με ανταλλαγή γεωργικών προϊόντων σε ισότιμη βάση, για την εξασφάλιση χρηματοδότησης του έργου.

ε) Φορέας και συντονισμός του έργου

Είναι αναγκαία η δημιουργία άμεσα ειδικού φορέα για την υλοποίηση της Ε.Α. και τη διαχείρισή του στη συνέχεια.

Στο φορέα αυτόν θα εκπροσωπούνται ενδιαφερόμενα στρώματα της Θεσσαλίας (ΟΤΑ, αγροτικοί σύλλογοι, αγροτικοί συνεταιρισμοί, βιοτέχνες, ΤΕΕ - κεντρικό και τοπικά τμήματα, ΓΕΩΤΕΕ κ.λπ.). Ο φορέας θα αποκτήσει μορφή Δημόσιας Επιχείρησης, θα χρηματοδοτηθεί με τις αναγκαίες πιστώσεις του έργου σε ετήσια βάση, θα πα-

ρακολουθεί την εκτέλεση των μελετών που αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο, θα κατανέμει σύμφωνα με το πρόγραμμα τις πιστώσεις στη ΔΕΗ για τα έργα κεφαλής (παρακολουθώντας και την έγκαιρη υλοποίησή τους) και θα αναθέτει τις απαραίτητες μελέτες και κατασκευές για τα λοιπά εγχειοβελτιωτικά έργα. Μετά την ολοκλήρωση του έργου θα διαχειρίζεται τα κοινά. Ευχαριστώ.

Πρόεδρος: Ευχαριστούμε το συνάδελφο.

Θα τελειώσουμε με την τελευταία εισήγηση της πρωινής συνεδρίασης. Οι ερωτήσεις και οι παρεμβάσεις που έχουν έρθει στο προεδρείο θα συζητηθούν το απόγευμα. 5-7 θα γίνουν οι άλλες 3 εισηγήσεις και 7-9 θα συζητηθούν οι ερωτήσεις, οι παρεμβάσεις κτλ.

Η συνάδελφος Μαρία Τολάκη, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Διπλωματούχων Μηχανικών ΔΕΗ, θα μας αναπτύξει την εισήγηση του Συλλόγου.